

STRUČNO VOĐENJE UČENIKA OSNOVNIH ŠKOLA U IZBORU ODGOVARAJUĆEG ZANIMANJA

Sažetak

Osnovna škola ima vrlo značajnu ulogu u ranoj identifikaciji učenikovih sposobnosti i sklonosti kao i u usmjeravanju učenika pri odabiru srednje škole za nastavak školovanja prema njihovim individualnim karakteristikama. U nastojanjima da što prije utvrdi koje je njegovo odgovarajuće zanimanje čovjeku je potrebna pomoć. Takvu pomoć mu mogu pružiti stručnjaci pedagoške i psihološke struke koji je najlakše realizuju kroz sistem redovnog školovanja. Pomoć se ogleda u stalnom mjerenju i praćenju učenikovih sposobnosti na osnovu kojih se vrši usmjeravanje na određeno područje rada. Praćenje i usmjeravanje učenika je postupak kojem društvo mora posvetiti veliku pažnju da bi se izbjegle neželjene pojave. U skladu sa tim je i provedeno ovo istraživanje kojim smo provjeravali hipotezu da osnovne škole ne vrše stručno vođenje svojih učenika u izboru odgovarajućeg zanimanja. Rezultati ovog istraživanja ukazuju na postojanje indikatora zanemarivanja stručnog vođenja učenika osnovnih škola u izboru zanimanja od strane same škole. Ovakvi rezultati nameću potrebu za novim i preciznijim istraživanjima koja će se baviti ovim pitanjem. Rezultati tih istraživanja će poslužiti kao osnova za unapređenje postupka stručnog vođenja učenika u izboru zanimanja kao izuzetno važnog faktora osposobljavanja savremenog čovjeka za savremeni svijet.

Fadil RAMIĆ

UVOD

Izbor budućeg zanimanja je faktor koji, u užem smislu, može direktno uticati na ličnu sreću pojedinca a u širem smislu i na stanje u cijelom društvu. Iz toga proizilazi potreba da briga o izboru čovjekovog budućeg zanimanja počne mnogo prije nego li on stekne fizičku i mentalnu sposobnost da počne raditi. Osnovna škola ima vrlo značajnu ulogu u ranoj identifikaciji učenikovih sposobnosti i sklonosti, kao i u usmjeravanju učenika pri odabiru srednje škole za nastavak školovanja prema njihovim individualnim karakteristikama.

Obrazovanje zauzima sve važnije mjesto u životu svakog čovjeka jer brzi tehničko-tehnološki napredak u svijetu traži da se znanje stalno dopunjuje i proširuje.

Brojne studije ukazuju na to da tradicionalno školstvo ne može odgovoriti zahtjevima modernog svijeta jer je nesposobno da se adaptira njegovim brzim promjenama. Učenjem izvan škole ljudi traže način da nadomjeste nedostatke školskog obrazovanja, i prate moderne tokove društva.

Da li obrazovne institucije pomažu učenicima u nastojanjima da izaberu odgovarajuće zanimanje za sebe? U našem društvu je sve prisutnije uvjerenje da osnovne škole zanemaruju profesionalnu orijentaciju učenika kojom se kao naučno-stručnim postupkom usmjeravaju i vode učenici kroz odgojno-obrazovni proces kako bi, za sebe, izabrali odgovarajuće zanimanje. Zanimanje koje odgovara njihovim sposobnostima i interesovanjima i koje koje će im omogućiti ličnu sreću Dakle, mnogi vjeruju da osnovna škola ne vrši stručno vođenje učenika za odabir i upis srednje škole, a time i izbor zanimanja.

Može li netko drugi omogućiti stručno vođenje učenika – pitanje je koje će sebi postaviti svaki čovjek ako posumnja u pasivnost škole po ovom pitanju.

Roditelji, koji imaju najveću odgovornost prema djeci, koji najbolje poznaju djecu i žele im najbolje, su primarni odgajatelji svoje djece. Mogu li oni nadoknaditi nedostatke škole u pogledu stručnog vođenja učenika u izboru zanimanja? Jesu li osposobljeni za tu ulogu?

S obzirom da ne postoji škola za roditelja kao stručne voditelje i da su prisiljeni samostalno učiti, sumnja se u roditeljsku kompetentnost za stručno vođenje djece.

Poznato mi je nekoliko slučajeva u kojima su učenici prvih razreda srednjih škola, nakon samo nekoliko mjeseci pohađanja nastave, mijenjali školu jer su uvidjeli da su donijeli pogrešnu odluku i upisali pogrešnu školu.

Povezavši ova saznanja sa iznesenim sumnjama, zaključio sam da je potrebno uraditi istraživanje kojim će se utvrditi da li postoji stručno vođenje učenika osnovnih škola u izboru odgovarajuće srednje škole za nastavak njihovog školovanja što se direktno reflektira u izboru zanimanja.

Imajući u vidu da izbor i upis srednje škole, uglavnom, određuje buduće zanimanje učenika, obavio sam konsultacije sa Lejlom Hodžić, asistenticom na Odsjeku pedagogije Filozofskog fakulteta u Sarajevu, i formulisao temu za idejni projekat za istraživanje:

„Stručno vođenje učenika osnovnih škola u izboru odgovarajućeg zanimanja“.

1. PREDMET ISTRAŽIVANJA

Predmet ovog istraživanja jesu mjere i postupci koje poduzimaju osnovne škole da svoje učenike usmjere u osposobljavanju za odgovarajuće zanimanje.¹

Stručno vođenje učenika u izboru odgovarajućeg zanimanja (u daljem tekstu: stručno vođenje učenika) jeste postupak kojim se učenik, u toku cijelog školovanja, vodi i usmjerava u izboru zanimanja koje najbolje odgovara njegovim individualnim sposobnostima, osobinama i interesovanjima. To je postupak koji se zasniva na primjeni pedagoške kulture i profesionalne orijentacije od strane subjekta koji ga izvodi.

Pod **pedagoškom kulturom** misli se na stanoviti fond znanja i sposobnosti kojima bi morali ovladati odgajatelji jer im to osigurava svrshodnu, dobro organiziranu i dosljednu provedbu odgojnog djelovanja.²

Profesionalna orijentacija je naučno-stručni postupak pomoću kojeg se pojedinci usmjeravaju na područja rada koja najbolje odgovaraju njihovim psihofizičkim sposobnostima, osobinama ličnosti i društvenim potrebama i u kojima imaju najviše izgleda za uspjeh.³

1 Odgovarajuće zanimanje - zanimanje koje najbolje odgovara sposobnostima, osobinama i interesovanjima učenika

2 Vukasović Ante (1994), *Obitelj-vrelo i nositeljiva života*, Zagreb, HKZ „Mi“, str. 191

3 Čehić Ejub (1991), *Koje je zanimanje za mene*, Sarajevo, Psihoteka-nauka-nastava, str. 17

Osnovna škola je odgojno-obrazovna institucija i i svoj rad zasniva na primjeni pedagoške kulture i profesionalne orijentacije. Kao takva, osnovna škola, posjeduje potrebne predušlove i ima najveću odgovornost za vršenje stručnog vođenja učenika za izbor zanimanja ali ako zanemari primjenu profesionalne orijentacije, gubi status stručnog voditelja za izbor zanimanja. U tom slučaju učenici su uskraćeni za stručno vođenje i teret odabira srednje škole za nastavak školovanja pada na porodicu. Upotrijebio sam riječ teret s namjerom da iskažem koliko je kompleksno pitanje stručnog vođenja učenika za porodicu koja treba da to radi sama a nije osposobljena za to. Veliki je to teret i za porodice čiji su članovi osposobljeni za pedagoška zanimanja.

Dakle, zanemarivanjem profesionalne orijentacije, osnovna škola uveliko otežava izbor odgovarajućeg zanimanja učenicima što izaziva negativne posljedice za ličnu sreću pojedinca i dobrobit društva u cjelini.

S obzirom na njeno mjesto u društvu, akcenat istraživanja će biti na aktivnostima osnovne škole u pogledu stručnog vođenja učenika.

Značaj i vrijednost ovog istraživanja bi bila velika ukoliko bi ono dokazalo da ne postoji stručno vođenje učenika osnovnih škola u izboru zanimanja a potom iskoristili rezultate istraživanja kako bi se izvršio utjecaj na svijest odgojno-obrazovnih institucija i društva u cjelini da se maksimalno posvete rješavanju ovog problema.

Na taj način bi se stvarali potrebni predušlovi da se ljudi osposobljavaju za odgovarajuća zanimanja¹ čime bi se spriječilo stvaranje društva „beskorisnih“ koji se školuju samo „reda radi“.

1.1. IDENTIFIKACIJA I KLASIFIKACIJA VARIJABLI

1.1.1. ZAVISNA VARIJABLA – izbor odgovarajućeg zanimanja.

1.1.2. NEZAVISNA VARIJABLA – stručno vođenje učenika osnovnih škola.

1.2. OPERACIONALIZACIJA VARIJABLI

1.2.1. IZBOR ODGOVARAJUĆEG ZANIMANJA:

- parametri/karakteristike učenika

- sposobnosti,
- osobine i
- interesovanja učenika

- društvene prilike

- postojeće škole,
- postojeća zanimanja (mogućnost zaposlenja) i
- perspektive zanimanja.

1.2.2. STRUČNO VOĐENJE UČENIKA:

- primjena pedagoške kulture

- odgojni proces,
- učenik,
- odgojna načela i
- odgojne metode

- primjena profesionalne orijentacije

- informisanje učenika o svijetu zanimanja,
- informisanje učenika o psiho-fizičkim zahtjevima raspoloživih struka i
- informisanje učenika o njihovim psiho-fizičkim sposobnostima.

2. CILJ ISTRAŽIVANJA

Cilj istraživanja jeste da se na odabranom uzorku utvrdi da li osnovne škole vrše stručno vođenje svojih učenika u izboru odgovarajućeg zanimanja.

3. ZADACI ISTRAŽIVANJA

Kompleksnost cilja istraživanja koji smo postavili diktira konkretne zadatke istraživanja:

- 3.1. Utvrditi da li osnovna škola utvrđuje psiho-fizičke sposobnosti učenika,
- 3.2. Utvrditi da li su učenici informisani o postojećim školama u sredini u kojoj žive,
- 3.3. Utvrditi da li osnovna škola informiše učenike o svijetu zanimanja,
- 3.4. Utvrditi da li osnovna škola informiše učenike o psiho-fizičkim zahtjevima pojedinih struka,
- 3.5. Utvrditi da li osnovna škola informiše učenike o njihovim psiho-fizičkim sposobnostima,
- 3.6. Utvrditi da li je osnovna škola pružila pomoć roditeljima pri izboru srednje škole za nastavak školovanja njihove djece,
- 3.7. Utvrditi da li su roditelji imali pomoć nekoga izvan osnovne škole pri izboru srednje škole za nastavak školovanja njihove djece,
- 3.8. Utvrditi da li su roditelji koristili stručnu literaturu pri izboru srednje škole za nastavak školovanja njihove djece.

4. POSTAVLJANJE HIPOTEZE

4.1. **HIPOTEZA:** Osnovne škole ne vrše stručno vođenje svojih učenika u izboru odgovarajućeg zanimanja.

5. METODE ISTRAŽIVANJA

5.1. **Deskriptivna metoda** – kojom ćemo obuhvatiti:

- korištenje rezultata dosadašnjih istraživanja ovog pitanja,
- prikupljanje novih podataka.

6. TEHNIKE ISTRAŽIVANJA

6.1. **Anketa** – primjenjivat će se na uzorku roditelja prilikom prikupljanja podataka o njihovom i angažovanju osnovne škole u odabiru srednje škole za nastavak školovanja njihove djece.

6.2. **Intervju** – primjenjivat će se na uzorku učenika prilikom prikupljanja podataka o aktivnostima osnovne škole u stručnom vođenju učenika.

7. UZORAK ISTRAŽIVANJA

Za potrebe ovog istraživanja koristit ćemo uzorak roditeljske i učeničke populacije.

Uzorak roditeljske populacije obuhvata roditelje učenika I^h razreda J.U. Gimnazija „Ismet Mujezinović“ u Tuzli. Ukupno 23 roditelja.

Uzorak učeničke populacije obuhvata učenike drugih razreda srednjih škola sa područja općine Tuzla koji su odabrani metodom slučajnog uzorka. Ukupno 14 učenika iz tri srednje škole.

8. POTREBNA SREDSTVA

Finansijska, materijalna i tehnička sredstva za realizaciju ovog istraživanja će se obezbijediti ličnim doprinosom nosilaca istraživanja.

LITERATURA

Carter V. Good i Douglas E. Scates (1967), *Metode istraživanja u pedagogiji, psihologiji i sociologiji*, Rijeka, Otokar Keršovani

Čehić Ejub (1991), *Koje je zanimanje za mene*, Sarajevo, Psihoteka-nauka-nastava

Gordon Tomas (1998), *Umeće roditeljstva*, Beograd, Kreativni centar

Milić Vojin (1978), *Sociološki metod*, Beograd, NOLIT

Mužić Vladimir (1973), *Metodologija pedagoškog istraživanja*, Sarajevo, Zavod za izdavanje udžbenika

Pregrad Zlatko (1977), *Porodični odgoj*, Sarajevo, OOUR Zavod za udžbenike

Vukasović Ante (1994), *Obitelj-vrelo i nositeljica života*, Zagreb, HKZ „Mi“

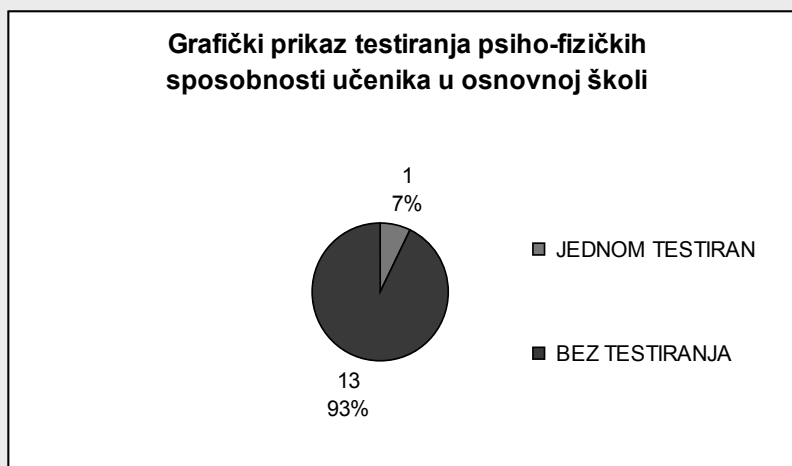
INTERPRETACIJA REZULTATA ISTRAŽIVANJA

Za iterpretaciju rezultata koristili smo tekstualne, tabelarne i grafičke prikaze.

1. Utvrđivanje psiho-fizičkih sposobnosti učenika

Cilj je bio utvrditi da li su učenici tokom školovanja u osnovnoj školi bili podvrgnuti redovnim testiranjima u cilju utvrđivanja nivoa njihovih osobina i sposobnosti koja bi osigurala longitudinalni karakter podataka o njihovim psiho-fizičkim sposobnostima.

Samo jedan od 14 učenika se sjeća da su, jednom, u osnovnoj školi radili test inteligencije. Ostalih 13 učenika je izjavilo da tokom školovanja u osnovnoj školi nisu radili druge testove, osim testova znanja.

Iz grafika se vidi da 93% učenika nije testirano što znači da im nisu utvrđene psiho-fizičke sposobnosti. Za 7% učenika testiranje je urađeno jednom i to samo test inteligencije. Ovo mjerenje je nepotpuno jer nije obuhvatilo senzorne sposobnosti, osobine ličnosti itd. Pored toga, ovo mjerenje nije osiguralo longitudinalni karakter podataka i kao takvo ne omogućava objektivnu ocjenu ličnosti. Dakle, odabranom uzorku učenika nisu utvrđene psiho-fizičke sposobnosti tokom školovanja u osnovnoj školi.

2. Informisanje učenika o postojećim školama u sredini u kojoj žive

Cilj je bio utvrditi da li su učenici tokom školovanja u osnovnoj školi bili informisani o postojećim školama u sredini u kojoj žive.

Svih 14 učenika je izjavilo da su bili informisani o postojećim srednjim školama u njihovoj sredini, koje mogu upisati nakon završetka osnovne škole. Svi su izjavili da su te informacije dobijali tokom pohađanja osmog razreda osnovne škole.

3. Informisanje učenika o svijetu zanimanja

Cilj je bio utvrditi da li su učenici tokom školovanja u osnovnoj školi bili informisani o postojećim zanimanjima kako bi stekli saznanja o širokom spektru različitih zanimanja kojima se ljudi bave. Svih 14 učenika je izjavilo da su,

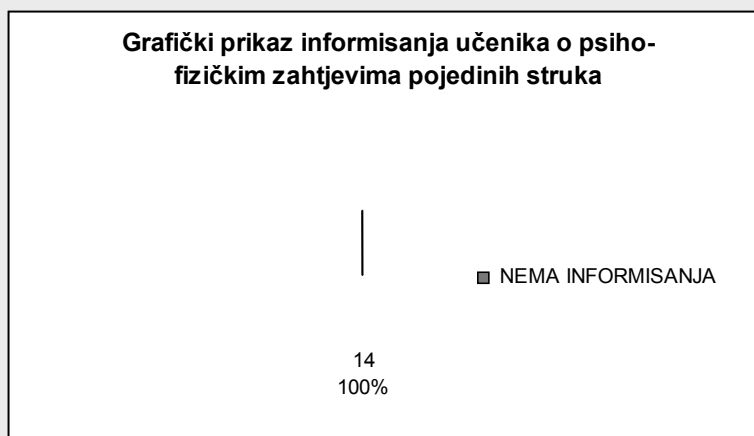
samo, u okviru predmeta „Kultura življenja“ u toku petog razreda učili o porodici, domu i poslovima koji ljudi rade. Informacije o zanimanjima koje su dobili na ovim časovima su bile opšte informacije. Svi su izjavili da osim časova iz „Kulture življenja“, u osnovnoj školi nisu informisani o zanimanjima kojima se ljudi bave u njihovom okruženju kroz posebna informisanja ili predavanja.

Dakle, odabrani uzorak učenika je, u osnovnim školama, učio o ljudskim zanimanjima u petom razredu kroz predmet „Kultura življenja“.

4. Informisanje učenika o psiho-fizičkim zahtjevima pojedinih struka

Cilj je bio utvrditi da li su učenici tokom školovanja u osnovnoj školi bili informisani o psiho-fizičkim zahtjevima pojedinih struka tj. da li su informisani o tome, koja psiho-fizička svojstva mora posjedovati lice da bi se uspješno bavilo nekim zanimanjem.

Svih 14 učenika je odgovorilo da tokom školovanja u osnovnoj školi nije postojalo informisanje učenika o psiho-fizičkim zahtjevima pojedinih struka od strane stručnjaka. Svi su učenici naglasili da su, na zahtjev učenika, dobijali informacije o pojedinim strukama od nastavnika i razrednika u osnovnoj školi.

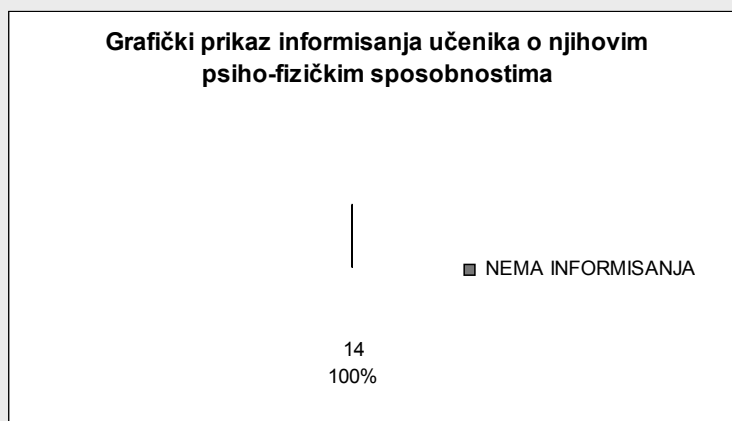

Dakle, odabrani uzorak učenika nije informisan, od strane stručnjaka, o psiho-fizičkim zahtjevima pojedinih struka tokom školovanja u osnovnoj školi.

5. Informisanje učenika o njihovim psiho-fizičkim sposobnostima

Cilj je bio utvrditi da li su učenici tokom školovanja u osnovnoj školi bili informisani o svojim psiho-fizičkim sposobnostima od strane zaposlenika škole.

Svih 14 učenika je odgovorilo da im nikad nisu saopštavane informacije o njihovim psiho-fizičkim sposobnostima. Pored toga, svi su naveli da nikad nisu, nasamo, razgovarali sa školskim pedagogom ili razrednikom o svojim sposobnostima i interesovanjima.

Vidjeli smo u pitanju broj 1. da odabranom uzorku učenika nisu utvrđene psiho-fizičke sposobnosti tokom školovanja u osnovnoj školi. To potvrđuje i ove navode da im nisu saopštene ove informacije jer se ne mogu informisati učenici o sposobnostima kad ih nitko nije ni utvrdio.

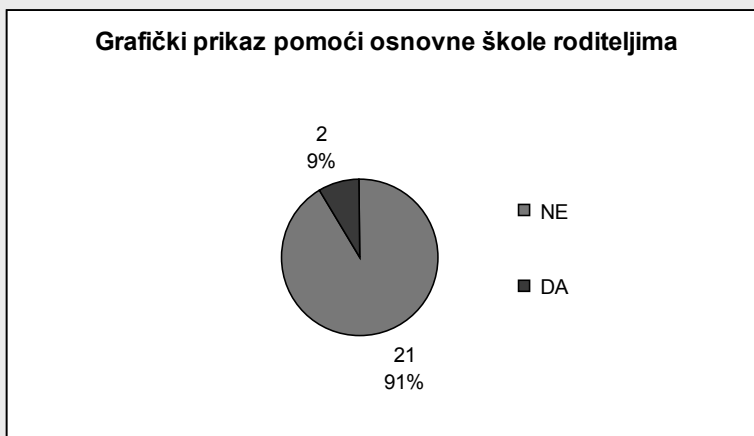
Dakle, odabrani uzorak učenika nema informacije o svojim psiho-fizičkim sposobnostima.

6. Pomoć osnovne škole roditeljima, pri izboru srednje škole za njihovu djecu

Cilj je bio utvrditi da li su roditelji imali pomoć stručnjaka iz osnovne škole, pri izboru srednje škole za nastavak školovanja njihove djece.

U anketnom upitniku su, umjesto riječi stručnjak, korištene riječi: „nastavnik, pedagog, psiholog ili netko drugi“.

Od 23 ispitanika samo su dva izjavila da su imali pomoć od nastavnika ili direktora škole. Ostalih 21 ispitanika je izjavilo da nisu imali pomoć od škole.

Kao što vidimo, veliki broj roditelja, čak 91%, nije imalo pomoć škole pri izboru srednje škole za njihovu djecu. Ovi podaci ukazuju na potrebu za daljim istraživanjem i poduzimanjem konkretnih mjera kako bi se ostvarilo veće angažovanje škole na pružanju pomoći roditeljima po ovom pitanju.

7. Pomoć subjekata, izvan osnovne škole, roditeljima pri izboru srednje škole za njihovu djecu

Cilj je bio utvrditi da li su roditelji imali pomoć nekoga izvan osnovne škole koju je završilo njihovo dijete i tko im je pružio tu pomoć.

Samo dva ispitanika su izjavila da su imali pomoć od prijatelja, koja se sastojala od davanja informacija o školi koju pohađaju njihova djeca. Ostalih 21 je izjavilo da nije imalo pomoć od subjekata izvan porodice.

ZADATAK	DA	NE	UKUPNO
Pomoć izvanškolskih subjekata	2	21	23

Ovo je podatak koji nam govori da roditelji nisu imali ni pomoć stručnjaka izvan osnovne škole njihove djece. Razloge za ovakvo stanje treba tražiti dopunskim istraživanjem, na osnovu čijih rezultata bi se mogle poduzeti konkretne mjere.

8. Korištenje stručne literature pri izboru srednje škole za djecu od strane roditelja

Cilj je bio utvrditi da li su, i koju literaturu koristili roditelji pri izboru srednje škole za nastavak školovanja njihove djece.

Rezultati su pokazali da su samo dva ispitanika odgovorila potvrdno. Naveli su da su koristili brošure o srednjim školama koje su dobili na prezentacijama srednjih škola. Treba napomenuti da ove brošure nisu stručna odgojno-obrazovna literatura.

Veliki dio uzorka, njih 21 je izjavilo da nisu koristili nikakvu literaturu.

ZADATAK	DA	NE	UKUPNO
Korištenje stručne literature	0	23	23

Ovaj podatak nam upotpunjuje sliku o postupku kojim učenici osnovnih škola vrše izbor srednje škole za nastavak školovanja jer nam govori da njihovi roditelji nisu konsultovali stručnu literaturu.

Odgovori na posljednja tri pitanja nas navode na zaključak da se u velikom broju slučajeva ne konsultuje pedagoška struka pri izboru srednje škole, a samim tim i budućeg zanimanja.

Zaključak

Da bi se čovjek ukrcao u brzi voz koji se zove svjetski napredak, i da bi se održao u njemu, mora se stalno usavršavati u širokom spektru ljudskih zanimanja koja postoje u tom vozu. Znamo da su ljudi najvažniji resurs u svijetu, i zbog toga je stalno učenje imperativ današnjeg vremena.

Čovjek koji ne poznaje svoje sposobnosti i mogućnosti ne može izabrati odgovarajuće zanimanje za sebe. Može pokušati ali preuzima rizik da ne uspije iz prvog pokušaja. Neuspjeh primorava ljude na ponovne pokušaje. Rezultat neuspjelih i ponovnih pokušaja je nepotrebno gubljenje dragocjenog vremena koje se ne može nadoknaditi. U nastojanjima da što prije utvrdi koje je njegovo odgovarajuće zanimanje čovjeku je potrebna pomoć. Takvu pomoć mu mogu pružiti stručnjaci pedagoške i psihološke struke koji je najlakše realizuju kroz sistem redovnog školovanja. Pomoć se ogleda u stalnom mjerenju i praćenju učenikovih sposobnosti na osnovu kojih se vrši usmjeravanje na određeno područje rada.

Na osnovu navedenog zaključujemo da je praćenje i usmjeravanje učenika postupak kojem društvo mora posvetiti veliku pažnju da bi se izbjegle neželjene pojave.

U skladu sa tim je i provedeno ovo istraživanje kojim smo provjeravali hipotezu da osnovne škole ne vrše stručno vođenje svojih učenika u izboru odgovarajućeg zanimanja. Rezultati ovog istraživanja ukazuju na postojanje indikatora zanemarivanja stručnog vođenja učenika osnovnih škola u izboru zanimanja od strane same škole.

Ovakvi rezultati nameću potrebu za novim i preciznijim istraživanjima koja će se baviti ovim pitanjem. Rezultati tih istraživanja će poslužiti kao osnova za unapređenje postupka stručnog vođenja učenika u izboru zanimanja kao izuzetno važnog faktora osposobljavanja savremenog čovjeka za savremeni svijet.

Summary الموجز

ASSISTING PRIMARY SCHOOL STUDENTS IN MAKING A
CHOICE OF THEIR FUTURE PROFESSION

Fadil Ramic

Primary school plays an essential role in detecting student's abilities and inclinations at early stage as well as in guiding students towards making an appropriate choice of high school for their further education that would correspond to their individual character. In attempt to identify one's own inclination as early as possible, man needs assistance. Such assistance is provided by professional pedagogues and psychologists, and it can be easily realised through a system of regular education. This assistance comprises of continuous observation and evaluation of students abilities that represent a bases of directing student towards certain field of work. Results of the research that are presented in the article reveal some signs of negligence of this professional assistance in guiding students by the school itself. Such results indicate the necessity for new and more detailed researches in this field. Results of such researches should serve as bases for improving the process of professional guidance of students in choosing their future profession which is an important factor in an attempt to facilitate contemporary man for contemporary world.

توجيه تلاميذ المدارس الابتدائية علميا لاختيار المهنة الملائمة

فاضل راميتش

تتمتع المدرسة الابتدائية بدور مهم في التعرف المبكر على إمكانيات التلميذ وميوله. وفي توجيه التلاميذ عند اختيار المدرسة الثانوية لمواصلة التعليم بحسب خصائصهم الفردية. ويحتاج الإنسان إلى المساعدة كي يتعرف مبكرا على المهنة الملائمة. ويمكنه أن يحصل على مثل هذه المساعدة من خبراء التربية وعلم النفس الذين يحققونها بأسهل الأسباب عبر نظام التعليم النظامي. وتتمثل هذه المساعدة في القياس والمتابعة الدائمين لإمكانيات التلميذ والتي يتم على أساسها توجيهه نحو مجال عمل محدد. إن متابعة التلميذ وتوجيهه عملية يجب أن تحظى من المجتمع باهتمام كبير. من أجل تجنب الظواهر غير المرغوبة. وقد تم إجراء هذه الدراسة وفقا لذلك. بحيث اختبرنا فرضية عدم قيام المدارس الابتدائية بتوجيه تلاميذها لدى اختيارهم للمهنة الملائمة. وتشير نتائج هذه الدراسة إلى وجود مؤشرات لإهمال المدرسة الابتدائية في توجيه العلمي للتلاميذ لدى اختيار المهنة. إن هذه النتائج تفرض الحاجة إلى دراسات جديدة أكثر دقة تعنى بهذه القضية. وسوف نتخذ نتائج تلك الدراسات أساسا لتحسين إجراء التوجيه العلمي للتلاميذ في اختيار المهنة. باعتباره عاملا مهما جدا لتأهيل الإنسان المعاصر للعالم المعاصر.